

New Day in Medicine
Новый День в Медицине

NDM

TIBBIYOTDA YANGI KUN

Ilmiy referativ, marifiy-ma'naviy jurnal

AVICENNA-MED.UZ

ISSN 2181-712X.
EiSSN 2181-2187

5 (67) 2024

Сопредседатели редакционной коллегии:

**Ш. Ж. ТЕШАЕВ,
А. Ш. РЕВИШВИЛИ**

Ред. коллегия:

М.И. АБДУЛЛАЕВ
А.А. АБДУМАЖИДОВ
Р.Б. АБДУЛЛАЕВ
Л.М. АБДУЛЛАЕВА
А.Ш. АБДУМАЖИДОВ
М.А. АБДУЛЛАЕВА
Х.А. АБДУМАДЖИДОВ
Б.З. АБДУСАМАТОВ
М.М. АКБАРОВ
Х.А. АКИЛОВ
М.М. АЛИЕВ
С.Ж. АМИНОВ
Ш.Э. АМОНОВ
Ш.М. АХМЕДОВ
Ю.М. АХМЕДОВ
С.М. АХМЕДОВА
Т.А. АСКАРОВ
М.А. АРТИКОВА
Ж.Б. БЕКНАЗАРОВ (главный редактор)
Е.А. БЕРДИЕВ
Б.Т. БУЗРУКОВ
Р.К. ДАДАБАЕВА
М.Н. ДАМИНОВА
К.А. ДЕХКОНОВ
Э.С. ДЖУМАБАЕВ
А.А. ДЖАЛИЛОВ
Н.Н. ЗОЛотова
А.Ш. ИНОЯТОВ
С. ИНДАМИНОВ
А.И. ИСКАНДАРОВ
А.С. ИЛЪЯСОВ
Э.Э. КОБИЛОВ
А.М. МАННАНОВ
Д.М. МУСАЕВА
Т.С. МУСАЕВ
М.Р. МИРЗОЕВА
Ф.Г. НАЗИРОВ
Н.А. НУРАЛИЕВА
Ф.С. ОРИПОВ
Б.Т. РАХИМОВ
Х.А. РАСУЛОВ
Ш.И. РУЗИЕВ
С.А. РУЗИБОВ
С.А. ГАФФОРОВ
С.Т. ШАТМАНОВ (Кыргызстан)
Ж.Б. САТТАРОВ
Б.Б. САФОВ (отв. редактор)
И.А. САТИВАЛДИЕВА
Ш.Т. САЛИМОВ
Д.И. ТУКСАНОВА
М.М. ТАДЖИЕВ
А.Ж. ХАМРАЕВ
Д.А. ХАСАНОВА
А.М. ШАМСИЕВ
А.К. ШАДМАНОВ
Н.Ж. ЭРМАТОВ
Б.Б. ЕРГАШЕВ
Н.Ш. ЕРГАШЕВ
И.Р. ЮЛДАШЕВ
Д.Х. ЮЛДАШЕВА
А.С. ЮСУПОВ
Ш.Ш. ЯРИКУЛОВ
М.Ш. ХАКИМОВ
Д.О. ИВАНОВ (Россия)
К.А. ЕГЕЗАРЯН (Россия)
DONG JINCHENG (Китай)
КУЗАКОВ В.Е. (Россия)
Я. МЕЙЕРНИК (Словакия)
В.А. МИТИШ (Россия)
В.И. ПРИМАКОВ (Беларусь)
О.В. ПЕШИКОВ (Россия)
А.А. ПОТАПОВ (Россия)
А.А. ТЕПЛОВ (Россия)
Т.Ш. ШАРМАНОВ (Казахстан)
А.А. ЩЕГОЛОВ (Россия)
Prof. Dr. KURBANHAN MUSLUMOV (Azerbaijan)
Prof. Dr. DENIZ UYAK (Germany)

ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН НОВЫЙ ДЕНЬ В МЕДИЦИНЕ NEW DAY IN MEDICINE

*Илмий-рефератив, маънавий-маърифий журнал
Научно-реферативный,
духовно-просветительский журнал*

УЧРЕДИТЕЛИ:

**БУХАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ
ООО «ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН»**

Национальный медицинский
исследовательский центр хирургии имени
А.В. Вишневского является генеральным
научно-практическим
консультантом редакции

Журнал был включен в список журнальных
изданий, рецензируемых Высшей
Аттестационной Комиссией
Республики Узбекистан
(Протокол № 201/03 от 30.12.2013 г.)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:

М.М. АБДУРАХМАНОВ (Бухара)
Г.Ж. ЖАРЫЛКАСЫНОВА (Бухара)
А.Ш. ИНОЯТОВ (Ташкент)
Г.А. ИХТИЁРОВА (Бухара)
Ш.И. КАРИМОВ (Ташкент)
У.К. КАЮМОВ (Тошкент)
Ш.И. НАВРУЗОВА (Бухара)
А.А. НОСИРОВ (Ташкент)
А.Р. ОБЛОКУЛОВ (Бухара)
Б.Т. ОДИЛОВА (Ташкент)
Ш.Т. УРАКОВ (Бухара)

5 (67)

2024

Май

www.bsmi.uz

<https://newdaymedicine.com> E:

ndmuz@mail.ru

Тел: +99890 8061882

UDK 616.61—02:615.372

OZIQ OVQAT MAHSULOTLARIDAN ZAHARLANISHDA BUYRAK NEFRONLARIDA KUZATILADIGAN MORFOFUNKSIONAL VA GISTOLOGIK O'ZGARISHLAR

A.E. Aytjanova¹, M.M.Kuldasheva²

¹Qoraqalpog'iston tibbiyot instituti Qoraqalpog'iston Respublikasi, Nukus shahri, A.Dosnazarova, 108 - uy, pochta indeksi: 230100 тел: +998(61)2228432 Email: nukusmed@mail.ru

²Toshkent tibbiyot akademiyasi, 100109 Toshkent, O'zbekiston Farobiy ko'chasi 2, Tel:+998781507825 E-mail: info@tma.uz

✓ Rezyume

Mazkur maqola, oziq ovqat mahsulotlaridan zaharlanishning buyraklar uchun qanday o'zgarishlarga olib kelishi mumkinligi haqida ma'lumot beradi. Shuningdek, maqolada buyraklarimizning normal ishlashini buzish va sog'lig'imizga ta'sir ko'rsatish mumkin bo'lgan oziq ovqat mahsulotlari tomonidan kuzatiladigan morfofunktsional va gistologik o'zgarishlarni ta'kidlaydi, zararli oziq-ovqat mahsulotlaridan buyraklarimizni himoya qilish uchun qo'llaniladigan mudofaa tizimining muhimligini haqida ham bayonot berib o'tiladi.

Kalit so'zlar; oziq ovqat mahsulotlari, fizik va kimyoviy ta'siri, morfofunktsional va gistologik, buyraklar;

MORPHOFUNCTIONAL AND HISTOLOGICAL CHANGES OBSERVED IN KIDNEY NEPRONS IN FOOD POISONING

A.E. Aytjanova¹, M.M.Kuldasheva²

¹Medical Institute of Karakalpakstan Republic of Karakalpakstan, Nukus city, A.Dosnazarova 108 street, postal code: 230100 phone: +998(61)2228432 Email: nukusmed@mail.ru

²Tashkent Medical Academy 100109, Tashkent, Uzbekistan Farabi Street 2. Tel: +99878 1507825; E-mail: info@tma.uz

✓ Resume

This article explains how food poisoning can affect the kidneys. The article also highlights the morphofunctional and histological changes observed by food products that can disrupt the normal functioning of our kidneys and affect our health. A statement is also made about the importance of the defense system used to protect our kidneys from harmful food products.

Key words: food products, physical and chemical effects, morphofunctional and histological, kidneys;

Dolzarbligi

Ovqatdan zaharlanish turli patogen mikroblar yoki toksinli oziq - ovqat mahsulotlarini inson organizmiga tushgandan so'ng keltirib chiqaradigan kasallikka aytiladi. Aksariyat hollarda zararlangan ovqatni yegan barchada zaharlanish kuzatiladi. Ammo zaharlanish kuzatilayotgan bemordan sog'lom odamga yuqmaydi. Zaharlanish keltirib chiqaradigan patogen mikroblar ko'pincha, stafilakokk, enterokokk, ayrim ichak tayoqchalari, protey, sitrobakter, iyersiniya, klostridiya va boshqa mikroblar bo'lishi mumkin. Bugungi kunga qadar 250 ga yaqin ovqatdan zaharlanish turlari aniqlangan. Ularning uchdan ikki qismini bakteriyalar qo'zg'atadigan zaharlanishlar tashkil qiladi. Bundan tashqari zamburug'lar, ovqatdagi turli zararli kimyoviy moddalar, viruslar, og'ir metallar keltirib chiqaradigan zaharlanishlar ham tafovut qilinadi. Ko'pchilik zahar keltirib chiqaruvchi mikroorganizmlar fizik va kimyoviy ta'sirlarga chidamli bo'ladi. Ular ovqat pishirishdagi issiqlikka, termik ishlovlarga, hatto sterilizatsiyaga ham chidaydi. Bu mikroblarning spora hosil qilishi bilan bog'liq. Ovqatdan zaharlanishda asosan 2 holat farqlanadi. 1) mikroblar tushib ko'paygan ovqat mahsulotlarini iste'mol qilish oqibatida, 2) bemor organizmiga mikroblarning o'zi va uning toksini ta'siri natijasida. Ovqatdan

zaharlanish holatlarini tahlil qiladigan bo'lsak eng ko'p holatlar yoz oylarida bo'ladi. Kattalarga nisbatan bolalarda, ayniqsa, 3 oylikdan 2 yoshgacha bo'lgan bolalar ko'proq kasallanadi. Eng keng tarqalgan zaharlanish mumkin bo'lgan oziq-ovqatlar go'sht va go'sht mahsulotlari, sut mahsulotlari, baliq, tovuq go'shti hisoblanadi.

Asosiy qism

Oziq ovqat mahsulotlaridan zaharlanish, insonning hayotida murakkab muammo bo'lib, bu zaharlar organizmning har bir qismiga, shuningdek, boshqaruv tizimiga ham ta'sir qilishi mumkin. Buyraklar, oziq ovqat mahsulotlari tomonidan zarar ko'rsatilganda, ularda morfofunktsional va gistologik o'zgarishlar ro'y beradi. Bu o'zgarishlar, buyraklarimizning normal ishlashini yo'qotadi va uning vazifalarini bajarish imkoniyatini pasaytiradi. Endi, bu asosiy nuqtalarga e'tibor qaratib ko'ramiz:

Oziq Ovqat Mahsulotlari va Buyraklar:

Oziq ovqat mahsulotlaridan zaharlanish, insonning buyraklari uchun o'zgartiruvchilar bilan mos ravishda o'tkazilgan urug'lar tarkibidagi muhim qo'llanishlardan biri hisoblanadi. Bu zaharlar, buyraklarda morfofunktsional va gistologik o'zgarishlarga olib keladi. Ammo, shu o'zgarishlar hali qiyin o'rgangan va tasdiqlangan.

Buyraklar, oziq ovqat mahsulotlarining zaharlariga qarshi bo'lgan bir qo'llanish zonasi sifatida faoliyat ko'rsatadi. Oziq ovqat mahsulotlari tarkibidagi kimyoviy moddalar, kalsiy, fosfor, potassiy va boshqalar kabi zarur elementlarning to'g'ri ulanishi va ta'siri shakllanadi. Bu muhim elementlar buyraklarimiz uchun zarur bo'lib, ularning ta'siri buyrakda o'zgarishlarni ko'paytirishi mumkin.

Bunday zaharlar yuzaga kelganda, buyraklarimizning morfofunktsional va gistologik o'zgarishlari sodir bo'lishi mumkin. Bu o'zgarishlar jihatidan:

1. Nefronlar: Bu o'zgarishlar, asosan nefronlar (buyrak urug'larining tuzilishi va faoliyatini ta'minlovchi qismi)da kuzatiladi. Oziq ovqat mahsulotlarining zararlaridan mustahkam bo'lgan kishilarda nefronlarning yirik qismi zarar ko'radi. Shu sababdan, nefronlar normal filtratsiya va izolyatsiya funktsiyalarini bajarishda qiyinlik ko'rsatadi.

2. Gistologik o'zgarishlar: Zarar ko'rgan buyraklarda gistologik o'zgarishlarni ko'rish mumkin. Bu o'zgarishlar o'rtasida, buyrak hujayralarining katta qismi yiriklashishi, yoki ularga zarar yetkazgan kimyoviy moddalar tashqi qabul qilinishi bilan bog'liq bo'ladi. Bu o'zgarishlar, buyrak tuzilishi va uning normal ishlashini ta'sir qiladi.

Oziq ovqat mahsulotlari tomonidan zaharlanish buyraklarimiz uchun muhim va jiddiy muammo hisoblanadi. Bu o'zgarishlar buyraklarimizning asosiy funktsiyalarini buzishi va sog'lig'imizni kuchaytirish imkoniyatini pasaytirishi mumkin. Shuning uchun, oziq ovqat mahsulotlarining tanasiga yetkazilishi kerak bo'lgan kuzatish vaqtida qo'llaniladigan, sog'likli oziq ovqat mahsulotlarini tanlash kerak. Bu, sog'lig'imizni muhofaza qilishda juda muhimdir.

Umuman olganda, buyraklarimizning oziq ovqat mahsulotlari tomonidan zarar ko'rishiga qarshi ko'rsatadigan mudofaa tizimi faollik ko'rsatadi. Bunday zararlar ko'rinayotgan kishilar oziq ovqat mahsulotlari bilan qarshi ishlaydigan ta'sirli tarkibga ega bo'lgan ovqatlardan foydalanishga diqqat qaratishlari tavsiya etiladi. Bu bilan birga, sog'lig'imizni saqlab qolish va buyraklarimizning normal ishlashi uchun muhim tarkibiy moddalar bilan ta'minlash imkoniyatini oshirishimiz mumkin.

Oziq-ovqat turlari va ularning tarkibi: Oziq-ovqatlar o'simliklar (mevalar, sabzavotlar, dukkaklilar, don va urug'lar) va hayvonlardan (go'sht, sut, uning mahsulotlari, tuxum, asal) tashkil etiladi. Shuningdek, zamburug'lar va bakteriyalar kabi boshqa guruhlar (sirka, yogurt, pishloq va boshqalar) ham oziq-ovqat tayyorlash uchun ishlatiladi. Organik materiallardan tashqari, tuz va suv kabi mineral materiallar ham ishlatiladi.

Oziq-ovqatning salomatligimizga ta'siri: Oziq-ovqatdan olingan energiya va uning o'rtasidagi nomutanosiblik salomatlikni ta'sir qiladi. Semirib ketish sabablaridan biri shakar va yog' miqdori yuqori bo'lgan mahsulotlarni ko'p iste'mol qilishdir.

Oziq-ovqat tayyorlash va saqlash: Oziq-ovqat mahsulotlarini to'g'ri saqlash yuqori standartlarga rioya qilish muhimdir. Tabiatdagi mikroorganizmlar, o'simliklar va hayvonlar tabiiy va uzluksiz o'zaro ta'sirda bo'ladi. Oziq-ovqatlar saqlash mezonlarida tuzilishi va saqlash tartibi bo'lishi kerak.

Oziq-ovqatlar va madaniyat: Turli madaniyatlar va dinlarning ta'siri oziq-ovqatlanish odatlarini belgilaydi. Ba'zi odamlar o'zlarining e'tiqodlari yoki sog'lig'iga qarab iste'mol qiladigan oziq-ovqatlarni ham cheklaydilar.

Endi, nefronlarga qanday ta'sir qiladigan oziq-ovqatlar haqida gaplashamiz.

Oziq-ovqatlar va Nefronlar:

Nefronlar, buyrakda o'zgarishlarni kuzatib boradigan zamonaviy o'zgaruvchanliklardan biridir. Ular o'zgarishlarni morfofunktsional va histologik ko'rinishda kuzatish imkonini beradi.

Oziq-ovqatlar, nefronlarga o'zgarishlarni keltirishda muhim rol o'ynaydi. Zaharli oziq-ovqatlar nefronlarda qanday o'zgarishlarga olib kelishi mumkin?

Zaharli Oziq-ovqatlar:

Shakarli mahsulotlar: Yirik miqdorda shakarli ovqatlarni iste'mol qilish, nefronlarda o'zgarishlarga olib kelishi mumkin.

Quyruq go'shti va yorug'lik: Quyruq go'shti va yorug'likdagi yuqori oqsil miqdori, nefronlarda zararli o'zgarishlarga olib kelishi mumkin.

Quyruq go'shti va tuxum mahsulotlari: Quyruq go'shti va tuxum mahsulotlaridagi oqsil, nefronlarda kuzatiladigan o'zgarishlarga olib kelishi mumkin.

Oziq-ovqatlar va Salomatlik:

Sut, mevalar, sabzavotlar, un, kartoshka, qo'g'irchoq, va suvli ovqatlar salomatlik uchun foydali bo'ladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytish mumkinki, Bu maqola oziq ovqat mahsulotlarining buyraklar uchun zararliligi haqida to'liq va chuqur tushunchalar beradi. Maqola, oziq ovqat mahsulotlarining buyraklar ustida yagona yo'qitishlari va qo'llanishlari, shuningdek, buyraklar uchun zararli bo'lgan oziq ovqat mahsulotlarining murakkab ta'siri to'g'risida ma'lumot beradi.

Shuningdek, maqola oziq ovqat mahsulotlarining buyraklar uchun zararli bo'lishining sabablari, masalan, nefronlarda yiriklashish va gistologik o'zgarishlar kabi konseptual mohiyatni o'z ichiga oladi. Oziq ovqat mahsulotlarining buyraklarimizga yengilroq va sodda ta'siri haqida ma'lumot beradi va buni sodda so'zlar bilan tushuntiradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Raximova Roxat Boysoatovna, Ahmadova Sevinch Baxtiyor qizi, & Quvondiqov Dilshod O'tkir o'g'li. (2023). Tibbiyot sohasida ijtimoiy - psixologik bilimlarni o'rni va ahamiyati. Новости образования: исследование в XXI веке, 2023;1(9):1074-1077.
2. Dodoyev Q.O. Konservalangan oziq-ovqat mahsulotlari texnologiyasi. Toshkent. "Noshir" 2009 y.
3. Jo'rayev R. Mevasabzavotlarni saklash va dastlabki ishlov berish texnologiyasi, T., 2000.
4. Дяченко В.С. Болезни и вредители овощей и картофеля при хранении. 2изд. 1985
5. Axmedov A.U. Meva sabzavotlarni konservalash texnologiyasi. Jizzax Redaksion nashriyot bolimi. 2007 y
6. Rasulov A., Sharipov S. O'zbekiston qishloq va suv xojaligi jurnali //Maxsus son 2019 yil, ToshDAU

Qabul qilingan sana 20.04.2024